

Erindringens intensitet

Anmeldelse af *Levende stene. Laila Westergaards kunst*

Af Leif Arffmann

Tidligere provst, Vejle Provsti

Dorte Fogh og Annette Østergård, *Levende stene. Laila Westergaards kunst*.

Eksistensen, 2021.

Det er ikke en nem opgave, forfatterne har sat sig for. En billedhuggers arbejde og kunstneriske værker tildeles ikke fuld

retfærdighed ved at blive gengivet på et billede i en bog. Dette er forfatterne så udmærket klar over, når de i prologen skriver: "Vil man opleve et tredimensionalt værk, kan man ikke nøjes med et godt fotografi. Alligevel vover vi at formidle Laila Westergaards kunst gennem fotografier. Men vil man virkelig opleve en skulptur, bliver man nødt til at opsøge den på det sted, hvor den står." (s. 9). Det er da også lige det, man får lyst til ved at læse om Laila Westergaards værker, og heldigvis er bogen da også forsynet med et Danmarkskort med angivelse af de steder, hvor kunstnerens værker kan ses af os alle sammen. Dermed bliver bogen også til en fremragende guidebog for os, der i coronatiden har besøgt mange steder i Danmark og derved fået lyst til at besøge endnu flere. Der er inspiration at hente til de kommende måneders ture til fods, på cykel eller i bil rundt i Danmark, set gennem Laila Westergaards kunst.

På denne Danmarkstur lægges vejen også forbi flere kirkegårde. Vi kunne f.eks. standse ved Hylleholt Kirke ved Fakse Ladeplads på Stevns. Her har Laila Westergaard skabt en dåbsbænk, der er anbragt i et særligt rum på kirkegården, sammen med kirkens gamle granitdøbefont. Kunstneren udtrykte selv sammenhængen ved indvielsen: "Den lille plads her ved den gamle døbefont tænker jeg også er tænkt som en plads indviet og viet til et sted for fællesskab, et mødested for børn og voksne før og efter en gudstjeneste, en barnedåb, en konfirmation, en begravelse, et sted at sætte sig ned og lade tankerne falde lidt til ro. Kirkegården er det sted, vi begraver vore døde, men det er også et sted, hvor vort liv kan ses og forstås i et større perspektiv." (s. 164).

Denne rundtur i Danmark kan fortsætte til det nærliggende Rødvig, hvor *Udkast til en Himmelbæltsbro* i sin titel indeholder megen humor og i sit formsprog fortæller om den osmanniske tradition, som kunstneren i høj grad også anvender i sin kunst. Laila Westergaard gør i sit formsprog ofte brug af elementer fra den kunstneriske tradition i Osmanerriket, der fortsat genfindes i Tyrkiet. Her har kunstneren opholdt sig i længere perioder.

Der kan fortsættes til Assistens Kirkegård i København, hvor en af Laila Westergaards få individuelle gravsten befinder sig. Det drejer sig om gravmindet for biskop Jan Lindhardt, hvor skrifttypens bogstaver i sig selv er så tydelige, at hvert enkelt bogstav nærmest er et billede, således som det kan fornemmes på foto af gravmindet. Ja, bogstaverne som billeder

Gravminde over biskop Jan Lindhardt, Assistens Kirkegård, København. Foto: Tine Lindhardt.

kan også indgå i ordbilleder, og ordene kan være nedlagt i gadeplanet, så vi går på dem, således som det sker på Vesterbro i København i de 85 små tekster i værket *Dialog på gadeplan*.

I den anden ende af Danmark kan ordene sættes sammen, men også disse er til at gå på. Det sker i værket *Ord på vej*, udført i samarbejde med landskabsarkitekt Torben Schønherr i Blå Rønne-granit i gården ved Ribe Katedralskole. Der er her 112 blanke, sorte fliser, relieffer med litterære citater som motiv. Det er sætninger fra kunstneren selv, fra dagligdags udtryk og fra verdenslitteraturen, alt sammen noget, som gymnasieeleverne turde være bekendt med, når de færdes hen over fliserne. Citaterne er mest gengivet på dansk, men enkelte citater er dog mere eller mindre korrekt gengivet på originalsproget.

Denne rundrejse i Danmark kan ikke i denne fremstilling gengives i detaljer. Men der skal dog gøres endnu et stop. Vi er tæt på Vesterhavet, i Fjaltring. Det gengives i bogen, hvorledes forfatteren Jytte Borberg i maj 1996, som nabo til Fjaltring Kirke, holdt en tale ved indvielsen af Laila Westergaards skulpturer til Fjaltring Kirkegårds fællesgrav, "den døde" og "den sørgende". Her kredsede Jytte Borberg om at tilegne sig livet, dyrke langsomheden og skaffe sig ro til at sanse med hjælp i kunsten (s. 218). Det er derfor nærliggende også i denne anmeldelse at lade langsomheden nyde fremme, hvilket også skete i *Kirkegårdskultur* 2005, hvor nu afdøde landskabsarkitekt Preben Skaarup just slog til lyd for, at langsomheden burde være fremherskende på kirkegårdene. Han gjorde det bl.a. ved at citere fra Milan Kunderas roman *Langsomheden*: "Der er en hemmelig forbindelse mellem langsomheden og erindringen, mellem hurtigheden og glemslen. Lad os forestille os en yderst banal situation: en mand går på gaden. Pludselig ønsker han at komme i tanke om noget, men mindet forflygtiger sig. I dette øjeblik sagtner han automatisk sin gang. Én, der forsøger at glemme en pinlig begivenhed, som han lige har oplevet, sætter derimod farten op, som om han hurtigt ville fjerne sig fra det, som stadig er for tæt på ham i tiden. I den eksistentielle matematik tager denne erfaring form af to elementære ligninger: graden af langsomhed er ligefrem proportionel med erindringens intensitet; graden af hurtighed er ligefrem proportionel med glemslens intensitet." (*Langsomheden*, Gyldendal 1996, s. 30).

Det er således erindringens intensitet, der kan stå som overskrift over Laila Westergaards kunst, som den er fremstillet i dette pragtfulde bogværk. Her bevæger vi os rundt i et ganske mangfoldigt tankeunivers. Snart er vi i kunstnerens værksted, snart er vi i den store litteraturs tankekammer, snart er vi i sangen og musikken, men disse spring er ikke udtryk for det rastløse menneskes "shoppingkultur". Der er langt snarere tale om en hyldest til den kvalificerede kunstneriske indsats, der just henter sin inspiration fra mange forskellige dele af det menneskelige liv og giver sig tid til at finde de mest passende kunstneriske udtryksformer.

Laila Westergaard er velbevandret i mange kunstneriske og kulturelle traditioner. Men det kristne billedsprog spiller en stor rolle, bl.a. i værket *Jesus i Hjørring*, i hovedværket, udsmykningen af Gødstrup Hospitalskirke, og i de døbefonte, hun har fremstillet. I disse sættes motivet vand, forstået som dåbsvand, sammen med fremstillingerne af Jesu dåb i

den gamle europæiske tradition, men også med nyere værker, som Jørn Larsens udsmykning af Jelling Kirke (s. 39-40).

Det er dog i denne sammenhæng værd at standse ved de, om ikke talrige, så dog vægtige værker, der findes på danske kirkegårde. Ud over de nævnte er der bl.a. tale om et "meditationsrum" på Holbæk Naturkirkegård, gravminde for Elin Nilsson på Fjaltring Kirkegård, stol og navnesten i mindehaven på Henne Kirkegård og den finurlige skriftestol *Evas æbler* på Tune Kirkegård. Endelig er der det gravminde, som faderen, stenhugger Ejgil Westergaard, selv udformede som sit gravminde, og som Laila Westergaard færdiggjorde i 2015, efter faderens død, og som befinder sig på Nørlem Kirkegård ved Lemvig.

Fællesgrav med kniplingestol, Henne Kirkegård.

Fællesgraven markerer den del af Henne Sogn, der hedder Houstrup, og henviser til den gamle skik, at kirkegården var et 'sognekort', hvor sognets geografi kunne aflæses på kirkegården. De indhuggede fornavne udtrykker til dels de forfædre, der ligger her, dels nutidens navne, så vi som besøgende på kirkegården må tænke: Det kunne lige så godt være mig selv. Fotos: Leif Arffmann.

Bogen er særdeles værdifuld, både som en guidebog for os, der gerne vil kende mange forskellige egne af vores land, og som en guidebog i de kulturelle, kunstneriske, litterære og religiøse traditioner, som vi alle sammen, bevidst eller ubevidst, er dannet af. Det kan derfor i meget høj grad anbefales at anskaffe bogen, give sig til tid til at læse den, nyde billedgengivelserne og Laila Westergaards kunst, og dernæst begive sig ud i landet og finde de kunstneriske udtryk, der, ligesom bogen, er af høj kvalitet.

